

Používanie znakovkej reči pre komunikáciu s počujúcimi bábätkami a batoliatkami sa zrodilo v USA pred viac ako 20 rokmi. K nám prišlo pred pár rokmi s pôvodným, dosiaľ najrozšírenejším programom Baby Signs. Od tej doby si získalo veľké množstvo priaznivcov, ktorí naň nedajú dopustiť a pokračujú v programoch, ktoré na znakovanie nadväzujú (napríklad angličtina so znakovanim alebo rozvoj emočnej inteligencie). Znakovanie má ale i svojich odporcov a sprevádza ho celý rad mýtov.

Znakovanie

Módny hit alebo zmysluplná aktivita?

Mýtus č. 1 Znakovanie oddiali nástup hovorenej reči

Toto je asi najčastejšia obava, ktorej podliehajú nielen rodičia, ale i niektorí nezastavení odborníci. Logika tohto mýtu spočíva v tom, že pokiaľ sa dieťa úspešne dohovori pomocou znakov, prečo by sa potom učilo hovoriť? Rovnakú otázku si už v osemdesiatych rokoch položili autorky prvého programu znakovania s bábätkami Baby Signs – Linda Acredolo, PhD., a Susan Goowyn, PhD. Ako profesorky Kalifornskej univerzity požiadali o finančné prostriedky na zrealizovanie rozsiahlej štúdie, ktorá by na túto otázku jednoznačne odpovedala. Bolo im vyhovené a na základe dlhodobej štúdie, do ktorej sa zapojilo 140 rodín s deťmi vo veku od 11 mesiacov pri vstupe, sa preukázalo, že nielenže znakovanie nespomalí rozvoj reči, ale výrazne ho urýchlí. Dvojročné deti mali v priemere 3-mesačný náskok pred svojimi vrstovníkmi a v troch rokoch bolo ich verbálne vyjadrovanie na úrovni 4-ročných.

Čo spôsobilo taký posun v rozvoji verbálnej komunikácie u detí, ktoré znakovali? Ide o kombináciu niekoľkých faktorov. Deti, ktoré znakujú, denne svojim rodičom pripomínajú, ako veľmi vnímajú a chcú poznávať a samy si dokážu povedať, o čom chcú hovoriť. Rodič s dieťaťom samozrejme nadviaže komunikáciu na tému, ktorú si dieťa vybralo, a dieťa sa učí o to viac, že sa hovorí o tom, čo ho práve zaujíma. Tým, že drobec častejšie „hovoriť“, upevňuje si vzťah s rodičmi a vďaka svojej aktívnej účasti mu rodičia častejšie vytvárajú stimulujúce prostredie. Vďaka tomu sa v jeho mozgu tvorí množstvo spojení (synapsí), ktoré celkovo posilňujú intelektuálne schopnosti dieťaťa. Potvrdil to i vyššie uvedený výskum, ktorý porovnal IQ osemročných detí, ktoré ako batoliatka znakovali, s neznakujúcou skupinou z rovnakej štúdie (obe skupiny si boli na začiatku štúdie rovné v množstve socioekonomických faktorov), a znakujúce deti dosiahli v teste inteligencie v priemere o 12 bodov viac.

Pani EVA: „Mám tri deti, dve sú už takmer dospelé a teraz máme 15-mesačného Adamka. Znakovanie je pre nás výborné, ale musím mamičky i varovať – znakujúce dieťa sa nedá ignorovať (smiech). Keď som chodila do parku s tými staršími, tak sedeli v kočíku, dívali sa po okolí a ja som si trochu prečistila hlavu. Adamko ale „ručičky nezavrie“ – tu znakuje vtáčik, tam strom, potom mačička a teraz videl na ihrisku loptu. Vždy mu musím povedať, že viem, čo hovorí, a že má pravdu – je ohromne nadšený, ja tiež, ale na prechádzke si príliš neoddychnem ☺.“

SKÚSEŇ MAMIČKY

Mýtus č. 2

Dobrá mama spozná, čo dieťa potrebuje, i bez znakovania

Dobrá mama by naozaj mala byť schopná rozpoznať základné potreby svojho dieťaťa i bez znakovania, ale ako dieťa rastie, z novorodenca sa stáva dojča a postupne sa blíži k veku batoláťa, jeho potreby sa stávajú pomerne komplexnejšími. Hlad už neznamená iba to, že potrebuje mlieko, ale môže chcieť banán, jablko, chlieb, syr, jogurt, sušienku – slová, ktoré ľahko dokáže vyjadriť znakom, ale i dobrej mame môže dať zabrať to rozpoznať vyraďovacou metódou. Ďalším dôležitým aspektom je, že znakovanie rodičom zďaleka neslúži len na zistenie potrieb dieťaťa. Pomocou znakov deti dokážu vyjadriť, ako sa cítia, čo ich zaujalo, čo majú chuť robiť, a tak otvára okienko do detskej mysle a aktívne zapája rodičov pri jej rozvoji.

Pani LUCIA:

„Znakujeme od ôsmich mesiacov a Anička to perfektne ide. Vo svojich 16-tich mesiacoch už vedela veľké množstvo znakov. Raz ju varovala moja sestra, ktorá pár znakov vedela, no Any ju prekvapila znakovou kombináciou, ktorá jej nič nehovorila. Dcéra to nevzdávala a znaky stále opakovala, až mojej sestre nezostalo nič iné, než mi zavolať, znaky do telefónu popísať, a tak som jej mohla povedať, že by Anička chcela ísť von a dať susedovej koze jablčko.“

SKÚSEŇ MAMIČKY

Mýtus č. 3 Naše dieťa už začína hovoriť, my znakovanie nepotrebujeme

Občas majú rodičia pocit, že keď ich dieťa v jednom roku vie povedať „mama, tato, ham, haf, mňa či pá-pá“, tak je isté, že by mu znakovanie nič neprinieslo. Tí, ktorí znakovanie skúsili, vedia, že to tak nie je. Najmä deti, ktoré začínajú skoro hovoriť, sú často tými, ktoré majú ohromný záujem o komunikáciu. Nech sa nám to páči alebo nie, príroda to zariadila tak, že záujem o komunikáciu predbieha schopnosť komunikovať pomocou slov. Tento nesúlad často spôsobí frustráciu a z nej vyplývajúce malé či väčšie záchvaty hnevu batoliatka. Každé dieťa je iné, väčšina vo veku jedného roka začína používať prvé znaky, ale sú i také, ktoré vedia 30 – 40 znakov. To sú väčšinou tie deti, ktoré už vedia aj niekoľko prvých slov. S takouto slovnou zásobou sa potom učia stále viac znakov a slov. Deti učíme znaky len pre slová, ktoré ešte nevie vyslovovať, lebo naším cieľom je vždy verbálna komunikácia, a nie počet znakov, ktoré sa dieťa naučí.

**SKÚSEŇ
MAMIČKY**

Pani LUCIA: „Staršia dcéra znakovala ako typické dieťa z knižky o znakovaní.

V jedenástich mesiacoch prvý znak, krátko po roku ich bolo asi 20 a stabilne jej zásoba znakov rástla až na asi 80 znakov v 20 mesiacoch, keď už sa učila iba nové slová a nie ďalšie znaky.

V priebehu znakovania vždy vedela zhruba dvojnásobok znakov, koľko slov vedela (tzn. keď vedela 30 znakov, poznala i 15 slov, takže mohla na komunikáciu využiť 45 výrazov). Potom prišla naša druhá dcérka, ktorá urobila prvý znak v deviatich mesiacoch, v roku vedela asi 30 znakov a najmenej 15 slov a od 18 mesiacov už neznakovala vôbec a hovorila vo vetách. I keď sme si u druhej dcéry znakovanie neužili tak dlho ako u prvej, musím povedať, že si vôbec neviem predstaviť, ako by sme boli bývali prežili dobu jej veľmi aktívneho rozvoja medzi 9 až 18 mesiacmi, keď mala záujem neustále komunikovať, ale ešte toľko slov nepoznala. Tiež musím priznať, že to, že so znakovaním skončila tak skoro, malo pre nás ešte jednu nevýhodu – často sa snažila vysloviť niečo zo svojho veľkého slovného repertoáru, čomu sme nerozumeli, a občas to spôsobovalo frustráciu na oboch stranách. Staršia dcéra doprevádzala slová znakmi, kým sa nenaučila správne vyslovovať a podobných nedorozumení bolo oveľa menej.“

Čo povedať na záver?

Znakovanie sa u nás stalo akýmsi módnym hitom, ale tí, ktorí to skúsili, súhlasia, že ide tiež o veľmi zmysluplnú aktivitu, ktorú je možné ľahko zaradiť do denného života a ktorá prinesie viac pohody celej rodine. V záujme detí aj ich rodičov sa teda dá predpokladať, že sa stane bežnou súčasťou výchovy detí, tak ako tomu je už v niektorých iných krajinách. Práve prebieha medzinárodná štúdia pod záštitou Štátnej univerzity v Michigane o tom, ako používanie programu Baby Signs ovplyvňuje rodičov v rôznych kultúrnych prostrediach. Dúfajme, že i výsledky tejto štúdie pomôžu k odstráneniu niektorých mýtov a k rozšíreniu znakovania nielen medzi rodičmi, ale k pozitívnemu postoju aj u odbornej verejnosti.

Dokument o vedeckom základe znakovania je k nahliadnutiu na www.babysigns.sk.